NORAKSTS
Lieta Nr.A42673207
AA43-0250-11/14

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2011.gada 15.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente L.Vīnkalna, tiesneses Dz.Amerika un L.Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgās autonomās draudzes pieteikumu par Tieslietu ministrijas Reliģisko lietu pārvaldes priekšnieka p.i. 2007.gada 8.oktobra lēmumu Nr.3.3-27 un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 5.februāra spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] *I.G.* vērsās Tieslietu ministrijas Reliģisko lietu pārvaldē (turpmāk arī – Pārvalde) ar 2007.gada 31.jūlija (2007.gada 8.augustā saņemts Pārvaldē ar reģistrācijas Nr.3.4-189) iesniegumu, kurā lūgts reģistrēt Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgo autonomo draudzi (turpmāk arī – Draudze) kā reliģisko organizāciju.

[2] Ar Pārvaldes priekšnieka p.i. 2007.gada 8.oktobra lēmumu Nr.3.3-27 (turpmāk arī – Lēmums), pamatojoties uz Reliģisko organizāciju likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu, atteikts reģistrēt Draudzi kā reliģisko organizāciju. Lēmuma 5.punktā citastarp norādīts, ka iesniegto statūtu pielikumā Nr.1 norādīts, ka Draudze ir vēsturiskās Latvijas pareizticīgās autonomās baznīcas (darbojās 1936.-1940.gados) garīgā tiesību pārņēmēja un savā darbībā pamatojas uz minētās baznīcas 1936.gada Pilsoniskajiem statūtiem. Šobrīd Draudze darbojas pēc Vispasaules Konstantinopoles patriarha svētīšanas. Iestāde atkārto, ka līdz 1940.gadā darbojošās reliģiskās organizācijas „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" tiesību mantiniece ir 1992.gada 30.decembrī reģistrētā Latvijas Pareizticīgā Baznīca. Saskaņā ar Latvijas Valsts vēstures arhīva materiāliem līdz 1940.gadam Latvijas Republikā bija reģistrēta reliģiskā organizācija „Latvijas Pareizticīgā Baznīca", nevis Latvijas pareizticīgā autonomā baznīca. Savukārt saskaņā ar Latvijas Valsts vēstures arhīva fonda Nr.1370 materiāliem draudze ar nosaukumu „Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgā autonomā draudze" līdz 1940.gadam nav pastāvējusi, un līdz ar to Draudze nevar būt neeksistējošas draudzes tiesībpārņēmēja.

[3] 2007.gada 29.novembrī (ar papildinājumiem 2008.gada 23.decembrī un 2009.gada 8.jūlijā) Administratīvajā rajona tiesā saņemts Draudzes (turpmāk arī – pieteicēja) pārstāvja *V.K.* pieteikums par Lēmuma atcelšanu, kurā norādīts, ka par nepamatotiem uzskatāmi Lēmuma 4.7. un 5.punktā norādītie reģistrācijas atteikuma iemesli.

Pieteikums citastarp pamatots šādi.

[3.1] Latvijas brīvvalsts laikā no 1920. līdz 1940.gadam pastāvējusī reliģiskā organizācija „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" nebija Maskavas patriarhāta kanoniskajā jurisdikcijā, bet tās galva no 1936. līdz 1940.gadam bija Vispasaules Konstantinopoles patriarhs.

Pirmsokupācijas periodā darbojošās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas statūtos, kas bija spēkā no 1936. līdz 1940.gadam, 1.paragrāfā norādīts, ka suverēnajā Latvijas valstī esoša Latvijas Pareizticīgo Baznīca, kas balstīta uz svētajiem apustuļu un vispasaules kanoniem, kā arī uz citiem vienotās svētās pareizticīgo kafoliskās baznīcas nolikumiem, ir kanoniski vienota ar svēto apustuļu vispasaules patriarhiju Konstantinopolē. Statūtu 2.paragrāfā noteikts, ka Latvijas Pareizticīgo Baznīca ir autonoma. Tai ir tiesības patstāvīgi iekārtoties un organizēties atbilstoši savas valsts likumiem un rīkojumiem, kā arī ar vietējām ieražām, neatkāpjoties no vispasaules pareizticīgo baznīcas mācības un kanoniem, kā tos izprot un skaidro vispasaules patriarhāts. Minēto statūtu pamatā bija Vispasaules Konstantinopoles patriarha Veniamina un Svētās Sinodes 1936.gada 4.februārī Latvijas Pareizticīgajai Baznīcai izdots tiesiski kanoniskais dokuments Tomos, saskaņā ar kuru Latvijas Pareizticīgā Baznīca ar tiesībām uz autonomiju tika iekļauta Konstantinopoles patriarhāta sastāvā.

1992.gada 30.decembrī Tieslietu ministrijā ar vēsturisko nosaukumu „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" reģistrēta reliģiskā organizācija, kas ir kanoniski piederīga Krievu pareizticīgās baznīcas Maskavas patriarhātam, un tādējādi tā nav uzskatāma par vēsturiskās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas tiesībpārņēmēju. Minētās reliģiskās organizācijas tiesībpārņēmēji ir Draudze un vēl deviņas Latvijas Pareizticīgās Autonomās draudzes, kas pieder pie Latvijas Republikā nereģistrētās Latvijas pareizticīgās autonomās baznīcas, kas atrodas Vispasaules Konstantinopoles patriarhāta kanoniskajā jurisdikcijā.

[3.2] Galvenais priekšnoteikums, lai kādu organizāciju varētu uzskatīt par reliģisku, kanonisku un pareizticīgu, ir tās baznīcas galva – patriarhs. Vispasaules pareizticīgās baznīcas vadību īsteno deviņi patriarhi. Vienā valstī var pastāvēt dažādās kanoniskās jurisdikcijās esošas baznīcas, kas vienlaicīgi pieder vienai pareizticīgo konfesijai. Piemēram, Amerikas Savienotajās Valstīs ir reģistrētas 19 pareizticīgās baznīcas, bet Krievijas Federācijā – vismaz septiņas pareizticīgās baznīcas.

[3.3] Pastāvot Reliģisko organizāciju likuma 7.panta trešajā daļā un 10.panta trešajā daļā noteiktajiem ierobežojumiem, nav iespējams reģistrēt Draudzi kā reliģisko organizāciju. Minētās tiesību normas ir pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 99.pantu, Eiropas Cilvēka

tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 9. un 14.pantu.

[4] Paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai Pārvalde (turpmāk arī – atbildētāja) norāda, ka pieteikumu neatzīst, pamatojoties citastarp uz šādiem apsvērumiem.

[4.1] Atbilstoši Satversmes 99.pantam un Reliģisko organizāciju likuma 5.panta otrajai daļai valsts neiejaucas reliģisko organizāciju reliģiskajā darbībā un iekšējā pašpārvaldē. Reliģiskās organizācijas ir autonomas iekšējās pašpārvaldes lietās, kā arī hierarhiskās struktūras noteikšanā, jo minētie jautājumi ir cieši saistīti ar reliģiskās organizācijas ticības mācību. Reliģiskās organizācijas pašas nosaka kārtību, kādā tiek izveidotas jaunas institūcijas, šo institūciju vietu citu reliģiskās organizācijas institūciju hierarhijā. Tādējādi, reģistrējot reliģisko savienību (baznīcu), netiek vērtēta tās piederība kādai citai reliģiskajai savienībai (baznīcai), kas darbojas ārpus Latvijas Republikas, vai tās kanoniskā pakļautība kādai reliģiskajai savienībai (baznīcai). Tikai pašas reliģiskās organizācijas ziņā ir reliģiskās darbības (iekšējās kārtības) organizēšana un kanoniskā pakļautība kādai augstākajai institūcijai.

[4.2] Atbilstoši Latvijas Pareizticīgās Baznīcas statūtu spēkā esošās redakcijas 2.§ Latvijas Pareizticīgā Baznīca ir neatkarīga visās Baznīcas administratīvās, Baznīcas saimnieciskās, Baznīcas izglītības un Baznīcas civilās lietās. Tai ir tiesības patstāvīgi iekārtoties un organizēties, saskaņā ar savām vietējām Baznīcas ieražām un tradīcijām, vadoties no šiem statūtiem, kuri nosaka Baznīcas kā juridiskās personas tiesības, neatkāpjoties tomēr no Vispasaules Pareizticīgās Baznīcas mācības un Kanoniem, kā tos tulko Patriarhāts.

[4.3] Saskaņā ar atbildētājas rīcībā esošiem reliģiskās organizācijas „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" reģistrācijas lietas arhīva materiāliem vēsturiski Latvijas Pareizticīgā Baznīca izveidojās, pamatojoties uz 1921.gada 19.jūnija Maskavas un visas Krievzemes patriarha Tihona lēmumu. Tā pieņemšanas cēlonis bija neatkarīgās Latvijas brīvvalsts dzimšana. Šī iemesla dēļ ar 1921.gada 19.jūnija lēmumu patriarhs Tihons Latvijas Pareizticīgajai Baznīcai piešķīra patstāvību saimnieciskajās, izglītības un administratīvajās lietās. 1940.gadā līdz ar Latvijas valsts neatkarības zaudēšanu beidza pastāvēt arī Latvijas Pareizticīgā Baznīca, to pārveidoja par Krievu pareizticīgās baznīcas ekzarhātu, bet vēlāk par Rīgas eparhiālo pārvaldi.

1991.gadā Latvija atjaunoja valstisko neatkarību un izveidoja demokrātisku valsti. Krievu pareizticīgās baznīcas Sinodes 1992.gada 11.augusta sēdē, kuru vadīja Maskavas un visas Krievzemes patriarhs Aleksijs II, tika apstiprināts un atjaunots spēks patriarha Tihona 1921.gada 19.jūnija lēmumam. Lēmums par Latvijas Pareizticīgās Baznīcas autonomiju un kanonisko vienību ar Maskavas Patriarhiju tika atjaunots, ņemot vērā 1921.gada un 1992.gada vēsturiskās situācijas līdzību – Latvijas suverēnas valsts pastāvēšanas faktu. Tādējādi 1992.gada 30.decembrī Tieslietu ministrijā reģistrēta atjaunota 1936.gada statūtu redakcija, un secināms, ka pašreiz

reģistrētā reliģiskā organizācija „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" ir līdz 1940.gadam reģistrētās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas tiesību pārņēmēja.

[4.4] Lēmums neietekmē (nenodibina, negroza, nekonstatē un neizbeidz) jau eksistējošās tiesiskās attiecības un faktu, ka Latvijas Pareizticīgā Baznīca ir līdz 1940.gadam reģistrētās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas tiesību pārmantotāja. Šis fakts ir apliecināts ar 1992.gadā izdoto apliecību, kā arī citiem dokumentiem (valsts institūciju izdotajām izziņām). Tādējādi, ja pieteicēja apšauba Latvijas Pareizticīgās Baznīcas reģistrācijas un tiesību pārmantojamības faktu, pieteicējai jāapstrīd 1992.gadā izdotais lēmums par šīs organizācijas reģistrāciju. Savukārt Lēmumā atbildētāja šo faktu izmanto kā vispārzināmu un neapstrīdamu.

Turklāt Latvijas Pareizticīgās Baznīcas reģistrācijas fakts ir publiski zināms un bija zināms arī pieteicējai, kurai bija iespēja atbilstoši normatīvo aktu prasībām to apstrīdēt.

[4.5] Pareizticīgo konfesijas draudzes, kuras bija reģistrētas līdz 1940.gadam, ar reģistrācijas brīdi ir atjaunojušas juridiskās personas statusu. Savukārt Draudzes reģistrācijas dokumentos norādītā draudze nav reģistrēta līdz 1940.gadam, un līdz ar to tās juridiskās personas statuss nevar būt atjaunots. Draudze var iegūt juridiskās personas statusu, reģistrējoties saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturtās daļas noteikumiem.

[4.6] Pieteikumā sajaukti divi Reliģisko organizāciju likuma jēdzieni – draudze un reliģiskā savienība (baznīca). Saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 3.panta otro daļu draudzē uz brīvprātības principa pamata apvienojas vienas reliģijas vai konfesijas ticīgie, lai noteiktā apdzīvotajā teritorijā veiktu reliģisko darbību, kā arī cita veida darbību, ievērojot spēkā esošos likumdošanas aktus. Savukārt minētā panta trešā daļa paredz, ka reliģiskā savienība (baznīca) apvieno šajā likumā noteiktajā kārtībā reģistrētās vienas konfesijas draudzes. Atbilstoši Reliģisko organizāciju likuma 7.panta otrajai daļai desmit (vai vairāk) vienas konfesijas draudzes, kas reģistrētas Latvijas Republikā un ir pārreģistrējušās atbilstoši Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturtajai daļai, var izveidot reliģisko savienību (baznīcu) ar nosacījumu, ka vienas konfesijas draudzes var izveidot valstī tikai vienu reliģisko savienību (baznīcu).

[4.7] Vairākos pieteikumam pievienotajos dokumentos nav paraksta, izdošanas datuma un nav saprotams dokumenta izdevējs. Izskatot iesniegto dokumentu saturu, secināms, ka vairāki dokumenti ir pašas Draudzes citu dokumentu vai dokumentu sastāvdaļu (rindkopu, citātu, teikumu) apkopojums. Līdz ar to šos dokumentus nevar uzskatīt par tādiem, kuriem ir juridisks spēks un kuri var būt par pierādījumiem.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2009.gada 1.aprīļa lēmumu atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātā iestāde – Pārvalde aizstāta ar Tieslietu ministriju un Uzņēmumu reģistru.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 5.februāra spriedumu pieteikums apmierināts un uzdots Uzņēmumu reģistram izskatīt no jauna pieteicējas reģistrācijas pieteikumu likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu

reģistru" 18.[14]pantā noteiktajā kārtībā un termiņos, ņemot vērā šajā spriedumā konstatētos faktus un to juridisko vērtējumu. Par termiņa skaitījuma sākumu noteikta sprieduma spēkā stāšanās diena. Noteikts, ka termiņš statūtu un citu Uzņēmumu reģistram iesniegto dokumentu trūkumu novēršanai pieteicējai nosakāms ne mazāks kā divi mēneši no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedums citastarp pamatots šādi.

[6.1] Reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistra vešanu reglamentē likums „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru". Šā likuma 18.[12]pants noteic, ka reliģiskās organizācijas un to iestādes reģistrē Uzņēmumu reģistra Rīgas reģionālā nodaļa. Saskaņā ar likuma 18.[13]panta pirmo daļu Uzņēmumu reģistram iesniedzamie dokumenti noteikti arī Reliģisko organizāciju likumā.

Saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 9.panta pirmās daļas 1.punktu reliģiskās organizācijas pilnvarota persona reģistra iestādei iesniedz pieteikumu par draudzes reģistrāciju, kuram pievienoti statūti (satversme, nolikums).

Prasības, kādām jāatbilst reliģisko organizāciju statūtiem, noteic minētā likuma 10.pants. Savukārt trūkumi reģistra iestādei iesniegtajos statūtos (novēršamas vai nenovēršamas neatbilstības normatīvo aktu prasībām) ir šķērslis iestādes reģistrēšanai.

Proti, likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]panta otrās daļas 2.punkts noteic Uzņēmumu reģistra valsts notāra pienākumu pieņemt lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu, ja statūti (satversme, nolikums) vai citi Uzņēmumu reģistram iesniegtie dokumenti satur novēršamas neatbilstības normatīvo aktu prasībām. Savukārt minētā panta trešās daļas 3.punktā noteikts, ka lēmumu par atteikumu izdarīt ierakstu Uzņēmumu reģistra valsts notārs pieņem, ja pārkāpta Reliģisko organizāciju likumā noteiktā dibināšanas kārtība.

Līdzīgs regulējums pastāvēja Lēmuma pieņemšanas brīdī. Reliģisko organizāciju likuma 11.panta pirmās daļas 1.punkts noteica, ka reliģiskā organizācija netiek reģistrēta, ja nav iesniegti visi šā likuma 9.pantā norādītie dokumenti (tostarp, statūti), kā arī ja tie neatbilst šā likuma 10.panta noteikumiem.

[6.2] Iestāde Lēmuma 5.punktā norādījusi, ka saskaņā ar Latvijas Valsts vēstures arhīva fonda Nr.1370 materiāliem draudze ar nosaukumu „Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgo autonomā draudze" līdz 1940.gadam nav pastāvējusi, līdz ar to Draudze nevar būt neeksistējošas draudzes tiesībpārņēmēja.

Iebilstot pret minēto argumentu, pieteicēja norāda, ka tieši Draudze un vēl deviņas Latvijas pareizticīgās autonomās draudzes ir uzskatāmas par Latvijas brīvvalsts laikā no 1920. līdz 1940.gadam pastāvējušās reliģiskās organizācijas „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" tiesību pārņēmējām (*de facto*, bet ne *de iure*).

Iestāde Lēmuma 5.punktā, kā arī paskaidrojumā tiesai uzsver, ka pašreiz reģistrētā reliģiskā organizācija „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" ir līdz 1940.gadam reģistrētās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas tiesību pārņēmēja, tādēļ, apšaubot šo faktu, pieteicējam būtu jāapstrīd 1992.gadā izdotais lēmums par šīs organizācijas reģistrāciju.

Tiesa konstatējusi, ka no tiesību normām neizriet aizliegums reģistrācijai pieteiktajai Draudzei savu vēlmi darboties autonomi skaidrot ar kanonisku attiecībā pret iepriekš pastāvējušu reliģisko organizāciju. Tiesību normas neparedz valsts pārvaldes pienākumu vai tiesības izvērtēt šāda pamatojuma leģitimitāti. Turklāt uz to, ka šāda izvērtēšana pārkāptu no Konvencijas 9.panta izrietošo valsts pienākumu saglabāt neitralitāti attiecībās ar reliģiskajām organizācijām, ir tieši norādījusi arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Tā lietā *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova* neatzina valsts tiesības noteikt šķēršļus jaunu reliģisko organizāciju izveidošanai, pat ja šīs jaunās organizācijas ir radušās, atdaloties no jau esošām reliģiskām organizācijām, kā arī ja tās izveidojušās tikai uz politisku ambīciju pamata. Reliģiskas organizācijas šķelšanās gadījumā jebkura valsts darbība, kas piespiež reliģisku kopienu vai tās daļu pret pašu gribu pakļauties vienotai vadībai, ir reliģijas brīvības pārkāpums. Demokrātiskā valstī valsts institūcijām nav jācenšas, lai noteikta reliģiska kopiena paliktu viengabalaina vai lai tai saglabātos vienota vadība. Varas institūciju loma šādos apstākļos ir nevis likvidēt saspīlējuma cēloni, ierobežojot reliģisko uzskatu dažādību, bet gan nodrošināt, lai konkurējošās grupas paciestu viena otru.

No minētā tiesa secinājusi, ka, lemjot par reliģiskās organizācijas reģistrēšanu, reģistra iestādei nav jāvērtē, cik pamatots ir reģistrācijai pieteiktās reliģiskās organizācijas viedoklis par tās kanonisko pēctecību attiecībā pret iepriekš pastāvējušu reliģisko organizāciju.

Vienlaicīgi ir jāņem vērā tas apstāklis, ka Latvijas Republikā vienīgā likumā noteiktā kārtībā reģistrētā pareizticīgo konfesijai piederīgos apvienojoša reliģiskā savienība (baznīca) ir Latvijas Pareizticīgā Baznīca, par kuras īpašo statusu liecina arī Saeimā 2008.gada 13.novembrī pieņemtais Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums. Šā likuma 2.panta otrajā daļā norādīts uz Latvijas Pareizticīgās Baznīcas kā Latvijā tradicionālas reliģiskas organizācijas ilglaicīgu pastāvēšanu un izplatību Latvijas teritorijā, atzīts tās ieguldījums un bagātā pieredze sabiedrības fiziskās un garīgās veselības, izglītības, kultūras, sociālās palīdzības un citās jomās.

Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otrajā daļā noteikts, ka pirms reliģiskās organizācijas vai tās iestādes reģistrēšanas reģistra iestāde lūdz Tieslietu ministrijas atzinumu par reliģiskās organizācijas vai tās iestādes statūtos (satversmē, nolikumā) norādīto darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī par to, vai reliģiskās organizācijas darbība (mācība) nevar apdraudēt cilvēka tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

No minētās normas izriet, ka reģistrācijai pieteiktās Draudzes statūtos norādītie darbības mērķi un uzdevumi nedrīkst būt pretrunā ar normatīvajiem aktiem. Līdz ar to, ja atzinumu sniedzošā iestāde konstatē, ka reģistrācijai iesniegtajos statūtos ietvertas norādes, kas pēc būtības pasludina par neesošu vai arī apšauba Latvijas Pareizticīgās Baznīcas pastāvēšanu, statusu vai ieguldījumu sabiedrības dzīvē, iestāde atzinumā var norādīt, ka šādas norādes neatbilst tiesību normām un pirms Draudzes reģistrēšanas no statūtiem ir izslēdzamas.

Izvērtējot šo jautājumu, iestādei tiesību normas jāinterpretē atbilstoši jau iepriekš minētajai Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru tiesības uz reliģiskās organizācijas reģistrēšanu nedrīkst ierobežot arī tad, ja starp konkurējošām reliģiskajām kopienām pastāv viedokļu atšķirība baznīcas organizācijas (kanoniskās jurisdikcijas u.tml.) jautājumos.

Lēmuma pieņemšanas brīdī tiesību normas neparedzēja Tieslietu ministrijas atzinuma nepieciešamību (Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otrā daļa). Turklāt lietā ir mainījušies tiesiskie apstākļi, kā arī pieteicēja ir izteikusi gatavību iesniegt labotu statūtu redakciju. Pēc tiesisko apstākļu maiņas Tieslietu ministrija atzinumu nav sniegusi. Tādēļ tiesa, izspriežot konkrēto lietu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, nav saskatījusi iespēju pilnībā aizvietot iestādi un dot pilnu juridisko vērtējumu par Draudzes statūtu atbilstību Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otrajā daļā norādītajiem kritērijiem. Pēc Draudzes statūtu labotās redakcijas iesniegšanas Tieslietu ministrijai kā kompetentai iestādei ir jāsniedz atzinums par Draudzes darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem.

[6.3] Reliģisko organizāciju likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktā ietverta prasība, saskaņā ar kuru reliģiskās organizācijas nosaukumam nepārprotami jāatšķiras ne tikai no likumos noteiktajā kārtībā valstī reģistrēto un reģistrācijai pieteikto reliģisko organizāciju un to iestāžu nosaukuma, bet arī no citos reģistra iestādes vestajos reģistros reģistrēto un reģistrācijai pieteikto subjektu nosaukumiem; nosaukums nedrīkst ietvert maldinošas ziņas par reliģiskās organizācijas tiesisko formu, darbības mērķi un veidu; nosaukums nedrīkst maldināt par draudzes piederību pie reliģiskās savienības (baznīcas), ja draudze neatzīst savu piederību pie likumā noteiktajā kārtībā reģistrētas reliģiskās savienības (baznīcas).

Tā kā minētā tiesību norma šādā redakcijā izteikta jau pēc Lēmuma pieņemšanas, reģistra iestādei ir pamats izvērtēt pieteicējas statūtos norādītā nosaukuma „Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgā autonomā draudze" atbilstību jaunajam tiesiskajam regulējumam un visu pārējo reliģisko organizāciju nosaukumiem. Savukārt tiesa, atbilstoši prasījuma robežām izvērtējot minētā nosaukuma iespējamo neatbilstību Lēmuma 5.pantā norādīto argumentu kontekstā, šādu neatbilstību nav konstatējusi. Proti, tiesas ieskatā statūtos norādītais Draudzes nosaukums nepārkāpj Reliģisko organizāciju likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktā paredzētos ierobežojumus, ciktāl tie ir izvērtējami attiecībā pret jau reģistrētās reliģiskās organizācijas „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" nosaukumu. Tiesas ieskatā Draudzes nosaukumā ietvertais vārds „pareizticīgā", kas norāda uz tās konfesionālo piederību, nav vērtējams kā tāds, kas varētu maldināt par draudzes piederību pie Latvijas Pareizticīgās Baznīcas. Uz Draudzes autonomo raksturu norāda nosaukumā ietvertais vārds „autonomā".

Reliģisko organizāciju likuma 10.panta pirmās daļas 1.punkts ir iztulkojams kopsakarā ar jau apskatīto Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Līdz ar to normas jēga un mērķis ir nevis nepieļaut Latvijā citu reliģisku organizāciju darbību, kas deklarē sevi par pareizticīgām, bet gan nodrošināt, lai dažādu

reliģisko organizāciju nosaukumi nepārprotami atšķirtos. Līdzīgu viedokli Satversmes tiesā ierosinātajā lietā sniedza arī Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs R.Balodis, kurš norādīja, ka likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]pantā un Reliģisko organizāciju likuma 13.panta trešajā daļā ietvertie reliģisko organizāciju veidošanas noteikumi aizsargā Latvijas Pareizticīgās Baznīcas tiesības tikai uz tās pilno nosaukumu. Reģistrētām vai reģistrācijai pieteiktām reliģiskām organizācijām nav ekskluzīvu tiesību uz noteiktu vārdu lietošanu (*sk. Satversmes tiesas 2009.gada 10.novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2009-13-0106 8.punktu*). Turklāt tiesa konstatējusi, ka pasaulē nebūt nav unikāla tāda situācija, kad valstī ir oficiāli reģistrētas dažādu kanonisko jurisdikciju reliģiskās organizācijas, kuru nosaukumos lietots vārds „pareizticīgā". Piemēram, Krievijas Federācijā līdzās Krievu pareizticīgajai baznīcai ir reģistrētas vēl septiņas baznīcas, kuru nosaukumā lietots vārds „pareizticīgā" (*sk., piem., http://www.religare.ru/article36302.htm*).

[6.4] Ievērojot minēto, tiesa secinājusi, ka Lēmuma 4.7. un 5.punktos norādītie Draudzes reģistrācijas atteikuma iemesli sprieduma taisīšanas brīdī nav tiesisks pamats Draudzes reģistrēšanas atteikumam.

Tā kā pieteikumā izteikta gatavība novērst pārējos trūkumus iesniedzamajos dokumentos, iestādei, izvērtējot minētos dokumentus, vēl ir jāizdara lietderības apsvērumi. Uzņēmumu reģistram nosakāms pienākums izskatīt Draudzes pieteikumu likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]pantā noteiktajā kārtībā un termiņos, ņemot vērā šajā spriedumā konstatētos faktus un to juridisko vērtējumu.

[7] Tieslietu ministrija iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 5.februāra spriedumu daļā par Lēmuma 5.punktā norādīto draudzes reģistrācijas atteikuma iemeslu atzīšanu par prettiesiskiem, pamatojoties uz šādiem apsvērumiem.

[7.1] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā lietā *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova* analizētā faktiskā situācija ir atšķirīga. Ja Draudze vēlētos reģistrēties kā autonoma reliģiskā organizācija, to atrunājot statūtos, Lēmuma 5.punktā norādītajiem atteikuma iemesliem tiešām nebūtu tiesiska pamata. Tomēr Draudzes reģistrācijai iesniegtajos statūtos atrunāts, ka Draudze ir līdz 1940.gadam pastāvējušo Latvijas Pareizticīgās Baznīcas draudžu tiesību pārņēmēja un tās statūtu pamatā ir vēsturiski izveidojušās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas statūti. Proti, Draudze vēlas atjaunot savu juridiskās personas statusu kā Latvijas Pareizticīgās Baznīcas draudzes tiesību pārmantotāja un pēctece, un tādējādi Draudze pati norāda uz savu vēlēšanos būt par noteiktas iepriekš eksistējošas reliģiskās organizācijas sastāvdaļu. Turklāt pēc Draudzes statūtos atrunātā, Draudze ir Latvijas Pareizticīgās (Autonomās) Baznīcas pēctece, tomēr reliģiskā organizācija ar nosaukumu „Latvijas Pareizticīgā (Autonomā) Baznīca" līdz 1940.gadam nav bijusi reģistrēta. Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijā līdz 1940.gadam bija reģistrēta tikai viena pareizticīgo konfesijas reliģiskā

organizācija ar nosaukumu „Latvijas Pareizticīgā Baznīca”, un tieši šīs reliģiskās organizācijas statūti tika reģistrēti 1936.gada 7.septembrī.

[7.2] Tiesa nav vērtējusi apstākli, ka līdz 1940.gadam bija reģistrēta tikai viena reliģiskā organizācija ar nosaukumu „Latvijas Pareizticīgā baznīca”, un līdz ar to pēctecības un tiesību pārmantojamības jautājums attiecās uz organizācijas kā juridiskās personas tiesību pārmantojamību, t.i., juridisko pēctecību attiecībā pret iepriekš pastāvējušu reliģisko organizāciju. Lemjot par reliģiskās organizācijas reģistrēšanu, reģistra iestāde vērtē, cik pamatots ir reģistrācijai pieteiktās reliģiskās organizācijas viedoklis par tās juridisko pēctecību attiecībā pret iepriekš pastāvējušu reliģisko organizāciju. Lēmuma 5.punktā vērtēta Draudzes juridiskā, nevis kanoniskā pēctecība attiecībā uz līdz 1940.gadam pastāvējušo organizāciju, un līdz ar to tas ir tiesisks pamats Draudzes reģistrācijas atteikumam.

[7.3] Ja konkrēta reliģiskā organizācija ir reģistrēta likumā noteiktajā kārtībā un ir atzīta par iepriekš pastāvējušas reliģiskās organizācijas juridisko un arī kanonisko pēcteci, cita reliģiskā organizācija, statūtos atrunājot, ka tā darbojas kā tās pašas reliģiskās organizācijas pēctece, sniedz maldinošu informāciju par savu tiesisko statusu un darbības veidu. Turklāt šāda rīcība ir pretrunā ar to normatīvo aktu noteikumiem, kuri apstiprina jau reģistrētas reliģiskās organizācijas tiesību pārmantojamību un statusa pēctecību. Līdz ar to reģistra iestādei ir jāvērtē statūtos atrunātais viedoklis par reliģiskās organizācijas juridisko pēctecību attiecībā pret iepriekš pastāvējušu reliģisko organizāciju, kā arī statūtos atrunātā turpmāka reliģiskās organizācijas darbība šādā tiesiskā statusā.

[7.4] Juridiskās pēctecības jautājums ir saistīts arī ar iepriekš pastāvējušas reliģiskās organizācijas īpašuma tiesību pārmantojamību. Saskaņā ar Latvijas Valsts vēstures arhīva fonda Nr.1370 materiāliem Draudze ar nosaukumu „Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgā autonomā draudze” līdz 1940.gadam nav bijusi reģistrēta Iekšlietu ministrijas Baznīcu un konfesiju departamentā, un līdz ar to Draudze nevar būt neeksistējošas draudzes tiesību pārņēmēja. Šī ir jauna draudze, kas izveidota saskaņā ar 2007.gada 2.jūnija dibināšanas lēmumu.

[7.5] Pareizticīgo konfesijas draudzes, kuras bija reģistrētas līdz 1940.gadam, ar reģistrācijas brīdi attiecīgajā valsts institūcijā atjauno juridiskās personas statusu. Savukārt Draudze nav bijusi reģistrēta līdz 1940.gadam, un līdz ar to tās juridiskās personas statuss nevar tikt atjaunots. Draudze var iegūt juridiskās personas statusu, reģistrējoties saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 8.panta ceturto daļu.

[7.6] Likuma „Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām” 6.pants paredz vairākus kritērijus reliģiskās organizācijas atzīšanai par tiesību pārmantotāju, un proti, reliģiskajai organizācijai 1940.gadā bija jābūt reģistrētai Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Baznīcu un konfesiju departamentā vai Sabiedrisko lietu ministrijas preses un biedrību departamentā, tai jāatjauno savs juridiskās personas statuss. Par īpašuma tiesību pārmantotājām var atzīt atjaunotās reliģiskās organizācijas, kas pieder pie tās pašas konfesijas, pie kuras piederēja bijusī reliģiskā organizācija, ja to statūtos (satversmē, nolikumā)

formulētie mērķi, uzdevumi un pamatmācība, kā arī tiesiskais statuss, nosaukums un darbības teritorija ir tādi paši. Draudze neatbilst nevienam minētajam kritērijam, jo tāda reliģiskā organizācija nebija reģistrēta līdz 1940.gadam. Līdz ar to statūtu atsauces uz tiesību pārmantojamību un reliģiskās organizācijas statusa atjaunošanu neatbilst Reliģisko organizāciju likuma 8.pantam, kā arī likuma „Par īpašuma atdošanu reliģiskajām organizācijām" 6.pantam.

[7.7] Reliģiskā organizācija, kas juridiski ir atzīta par līdz 1940.gadam pastāvējušās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas tiesību pārņēmēju, ir jau reģistrētā reliģiskā organizācija „Latvijas Pareizticīgās Baznīca" un tai piederīgās draudzes. Savukārt saskaņā ar Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likuma 2.panta otrajā daļā noteikto šobrīd reģistrētā Latvijas Pareizticīgā Baznīca ir atzīta par tradicionālu reliģisko organizāciju, ņemot vērā tās ilglaicīgu pastāvēšanu un izplatību Latvijas teritorijā. Līdz ar to Draudzes statūtos ietvertais mērķis darboties kā līdz 1940.gadam pastāvējušās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas tiesību pārņēmējai ir pretrunā ar Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likuma 2.panta otro daļu, kā arī ar tiem spēkā esošiem administratīvajiem aktiem, kas nosaka Latvijas Pareizticīgās Baznīcas stāvokli (lēmumi par Latvijas Pareizticīgās Baznīcas kā juridiskās personas reģistrāciju).

[8] Paskaidrojumos Administratīvajai apgabaltiesai Draudze norāda, ka apelācijas sūdzība ir noraidāma, pamatojoties uz šādiem apsvērumiem.

[8.1] Pārvalde 1992.gada 30.decembrī legalizēja jaunu reliģisku organizāciju ar nosaukumu, kas bija spēkā līdz 1940.gadam – Latvijas Pareizticīgā Baznīca, kurai nav ne kanonisku, ne hierarhisku institucionālu, ne juridiski tiesisku attiecību ar reliģisko organizāciju Latvijas Pareizticīgā Baznīca, kas pastāvēja no 1921.gada līdz 1940.gadam.

[8.2] Tiesa konstatēja, ka Pārvalde nepieņēma Lēmumu par to, lai Draudze novērstu konstatētos trūkumus, nedodot arī iespēju minēto izdarīt. Draudze, ievērojot Pārvaldes un tiesas norādītos trūkumus, izpilda visas prasības un paskaidrojumam pievieno statūtus labotajā redakcijā un arhīva izziņu.

[8.3] Apelācijas sūdzība sastādīta neatbilstoši nacionālajām un starptautiskajām tiesību normām, Latvijas Pareizticīgās Baznīcas vēsturei, pareizticīgās reliģiskās organizācijas strukturālajai uzbūvei, kā arī tās argumenti ir nepilnīgi un maldinoši. Pirmās instances tiesas spriedums ir taisnīgs un pamatots.

[9] Paskaidrojumos Administratīvajai apgabaltiesai Uzņēmumu reģistrs norāda, ka apelācijas sūdzība ir apmierināma, bet pieteikums ir noraidāms, pamatojoties uz apelācijas sūdzībā minēto un šādiem apsvērumiem.

[9.1] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta ceturto daļu valsts pārvaldei, atsevišķai iestādei vai amatpersonai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu. Līdz ar to nav pamata Draudzes norādēm, ka Lēmums pieņemts atsevišķu personu interesēs. Tāpat nav konstatēts, ka kāds no Uzņēmuma reģistrā nodarbinātajiem būtu rīkojies negodprātīgi.

[9.2] Saskaņā ar Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otro daļu pirms reliģiskās organizācijas vai tās iestādes reģistrēšanas reģistra iestāde lūdz Tieslietu ministrijas atzinumu (..). Tikai pēc pozitīva Tieslietu ministrijas atzinuma saņemšanas Uzņēmumu reģistram ir pamats vērtēt reliģiskās organizācijas iesniegto dokumentu atbilstību likuma prasībām, jo pretējā gadījumā atbilstoši likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]panta trešās daļas 2.punktam Uzņēmuma reģistram jāpieņem lēmums par atteikumu izdarīt ierakstu. Proti, kā norādīts arī tiesību literatūrā, tiesību normas Uzņēmumu reģistram neparedz tiesības lemt par reliģijas brīvības ierobežošanu un pārvērtēt Tieslietu ministrijas atzinumā apsvērto.

[10] Draudze 2007.gada 20.decembra iesniegumā izteikusi piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā (*lietas 66.lapa*). Apgabaltiesa atzīst, tā kā lietā ir pietiekami lietas materiāli, kā arī ņemot vērā Draudzes piekrišanu rakstveida procesam, saskaņā ar APL 114.panta pirmo daļu lietu iespējams izskatīt rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[11] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 5.februāra spriedumu nav pamatota.

[12] Apgabaltiesa, pārbaudot Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 5.februāra sprieduma pamatojumu, atzīst, ka tiesa pamatā ir pareizi novērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, izņemot secinājumu par nepieciešamību saņemt no Tieslietu ministrijas atzinumu. Apgabaltiesa pirmās instances tiesas pamatojumu iepriekš minētajā apjomā atzīst par pareizu un pilnībā pietiekamu, tāpēc saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un to neatkārto.

[13] Neskatoties uz to, ka pirmās instances tiesas sprieduma motīvi pamatā ir pareizi, tomēr tiesa taisījusi nepareizu sprieduma rezolutīvo daļu. Pirmās instances tiesa ir uzdevusi Uzņēmumu reģistram no jauna izskatīt pieteicējas reģistrācijas pieteikumu, tāpat arī ar spriedumu uzlikts pienākums pieteicējai noteiktā termiņā novērst trūkumus.

Konkrētajā gadījumā Uzņēmumu reģistra kompetenci ierakstu izdarīšanā reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā regulē likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]pants, kurš noteic priekšnoteikumus, kādiem ir jāpastāv, lai Uzņēmumu reģistrs pieņemtu kādu no normā minētajiem lēmumiem.

Tā likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]panta pirmā daļa noteic, ka lēmumu par reliģiskās organizācijas vai tās iestādes ierakstīšanu reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā Uzņēmumu reģistra

valsts notārs pieņem divu mēnešu laikā no pieteikuma saņemšanas dienas. Lēmumu par cita ieraksta izdarīšanu reģistrā, atteikumu izdarīt ierakstu vai ieraksta izdarīšanas atlikšanu Uzņēmumu reģistra valsts notārs pieņem septiņu dienu laikā pēc pieteikuma saņemšanas. Tādā pašā termiņā Uzņēmumu reģistra valsts notārs pieņem lēmumu par ieraksta izdarīšanu reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā uz tiesas nolēmuma pamata.

Panta otrā daļa noteic, ka lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu Uzņēmumu reģistra valsts notārs pieņem tad, ja:

1) nav iesniegti visi Reliģisko organizāciju likumā noteiktie dokumenti;

2) statūti (satversme, nolikums) vai citi Uzņēmumu reģistram iesniegtie dokumenti satur novēršamas neatbilstības normatīvo aktu prasībām;

3) reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā ir reģistrēts cits tiesiskais šķērslis;

4) reliģiskās organizācijas vai tās iestādes pieteiktais nosaukums ietver maldinošas ziņas par reliģiskās organizācijas vai tās iestādes tiesisko formu, darbības mērķi un veidu;

5) reliģiskās organizācijas vai tās iestādes pieteiktais nosaukums skaidri un noteikti neatšķiras no reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā ierakstītiem vai ierakstīšanai pieteiktiem nosaukumiem vai sakrīt ar citos Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros ierakstītu vai ierakstīšanai pieteiktu nosaukumu (firmu);

6) starp reliģiskās organizācijas vai tās iestādes pieteikto nosaukumu un reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā un citos Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros jau ierakstītu vai ierakstīšanai pieteiktu nosaukumu (firmu) vienīgā atšķirība ir atstarpes un pieturzīmes starp nosaukumā (firmā) lietotajiem burtiem, cipariem vai lielo un mazo burtu lietošana.

Panta trešā daļa paredz, ka lēmumu par atteikumu izdarīt ierakstu Uzņēmumu reģistra valsts notārs pieņem, ja:

1) statūtos (satversmē, nolikumā) noteiktie mērķi un uzdevumi ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem;

2) saņemts Tieslietu ministrijas atzinums par to, ka ir pamats uzskatīt, ka reliģiskās organizācijas darbība (mācība) ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem vai apdraud cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību;

3) pārkāpta Reliģisko organizāciju likumā noteiktā dibināšanas kārtība;

4) noteiktajā termiņā nav novērstas lēmumā par ieraksta izdarīšanas atlikšanu konstatētās neatbilstības normatīvo aktu prasībām.

No iepriekš minētajām normām izriet, ka iestādei nepastāv ne lēmuma izdošanas, ne arī satura izvēles rīcības brīvība. Tai ir jārīkojas tā, kā to noteic norma, proti, ja pastāv (vai nepastāv) normā noteiktie apstākļi, tad ir jāizdod tādu administratīvo aktu, kāds atbilst faktiskajiem apstākļiem un kādu to noteic likuma norma. Secināms, ka pie noteiktu apstākļu kopuma ir izdodams obligātais administratīvais akts.

Tas nozīmē, ka arī tiesai, vadoties no lietā konstatētajiem apstākļiem, ir jāpieņem konkrēts administratīvais akts, neatstājot rezultātu iestādes ziņā.

Kā to konstatējusi pirmās instances tiesa un par ko lietā strīda nav, reģistrācijai iesniegtajiem organizācijas dibināšanas dokumentiem ir tādi trūkumi, kuri liedz reģistrēt organizāciju attiecīgajā reģistrā, ja tie netiek novērsti.

Novēršamas neatbilstības normatīvo aktu prasībām statūtos (satversmē, nolikumā) vai citos Uzņēmumu reģistram iesniegtajos dokumentos ir pamats atlikt ieraksta izdarīšanu reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā saskaņā ar likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]panta otrās daļas 2.punktu, nosakot termiņu trūkumu novēršanai, kā to paredz minētās normas ceturtā daļa, bet kurš nepārsniedz kopējo lēmuma pieņemšanas divu mēnešu termiņu (panta pirmā daļa).

Līdz ar to izskatāmajā lietā Uzņēmumu reģistram uzliekams pienākums septiņu dienu laikā (likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]panta pirmā daļa) kopš sprieduma spēkā stāšanās dienas pieņemt lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu, administratīvajā aktā nosakot Draudzei viena mēneša termiņu no lēmuma par ieraksta izdarīšanas atlikšanu pieņemšanas dienas Lēmumā konstatēto trūkumu iesniegtajos dokumentos novēršanai.

[14] Pirmās instances tiesa norādījusi uz tiesisko apstākļu maiņu, proti, Lēmuma pieņemšanas brīdī tiesību normas neparedzēja Tieslietu ministrijas atzinuma nepieciešamību (Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otrā daļa), taču šobrīd šāda norma pastāv. Tā kā tiesa nav saskatījusi iespēju pilnībā aizvietot iestādi un dot pilnu juridisko vērtējumu par Draudzes statūtu atbilstību Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otrajā daļā norādītajiem kritērijiem, tad tiesa uzskatījusi, ka pēc Draudzes statūtu labotās redakcijas iesniegšanas Tieslietu ministrijai kā kompetentai iestādei ir jāsniedz atzinumu par Draudzes darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem.

Apgabaltiesa šādu pieeju uzskata par nepamatotu, ievērojot šādus apsvērumus.

Reliģisko organizāciju likuma (*redakcijā, kas ir spēkā šobrīd*) 8.panta otrā daļa paredz, ka pirms reliģiskās organizācijas vai tās iestādes reģistrēšanas reģistra iestāde lūdz Tieslietu ministrijas atzinumu par reliģiskās organizācijas vai tās iestādes statūtos (satversmē, nolikumā) norādīto darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī par to, vai reliģiskās organizācijas darbība (mācība) nevar apdraudēt cilvēka tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Taču Reliģisko organizāciju likums redakcijā, kas bija spēkā Lēmuma pieņemšanas brīdī, arī paredzēja atbildētāja (Latvijas Republikas) pienākumu izvērtēt iepriekš citētajā normā minētos apstākļus. Tā likuma 11.panta pirmās daļas 2. un 3.punkts paredzēja, ka reliģiskā organizācija netiek reģistrēta, ja statūtos (satversmē, nolikumā) fiksētā organizācijas mācība, mērķi un uzdevumi ir pretrunā ar Satversmi un likumdošanas aktiem, un tā ar savu darbību (mācību) apdraud sabiedrisko drošību vai kārtību, veselību vai morāli, citu cilvēku tiesības un brīvības, sludina reliģiskās neiecietības un naida idejas vai citādi ir pretrunā ar likumu.

No iepriekš minētā secināms, ka Lēmuma pieņemšanas brīdī jau ir izvērtēts un faktiski atzīts, ka nepastāv šobrīd spēkā esošajā Reliģisko organizāciju likuma (*redakcijā, kas ir spēkā šobrīd*) 8.panta otrajā daļā minētie apstākļi, kas liegtu Draudzi reģistrēt reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā.

Ievērojot to, ka administratīvā lieta tiesā ir administratīvā procesa iestādē turpinājums, tad nav pamata no jauna pārbaudīt tādus apstākļus, kuri jau ir pārbaudīti iestādē un par kuriem lietā strīds nepastāv. Līdz ar to Uzņēmumu reģistram, pieņemot lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu, nav jāpieprasa Tieslietu ministrijas atzinumu un nav vairs jāpārbauda tie apstākļi, kuri šajā lietā jau ir pārbaudīti.

[15] Par apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Kā jau tas minēts iepriekš, Uzņēmumu reģistra kompetenci attiecībā uz ierakstu izdarīšanu reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā noteic likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]pants, kurš reglamentē iespējamos lēmumu veidus, kurus Uzņēmumu reģistrs pieņem, pastāvot normā noteiktajiem priekšnoteikumiem.

Līdz ar to ir novērtējams, vai Lēmuma 5.punktā minētais atteikuma izdarīt ierakstu iemesls ir reglamentēts likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]pantā.

Atteikums pamatots ar apstākli, ka Draudzes statūtu 1.pielikumā ir norādīts, ka Latvijas pareizticīgā autonomā draudze ir vēsturiskās 1936.g.-1940.g. Latvijas Pareizticīgās autonomās baznīcas garīgā stāvokļa tiesību pārņēmēja un savā darbībā pamatojas uz Pilsoniskiem statūtiem, kurus pieņēma Latvijas Pareizticīgā (Autonomā) Baznīca 1936.gada oktobrī, kas reģistrēti Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijā 1936.gada 7.septembrī ar Nr.140.503 Rīgā; ka Draudze ir 1936.-1940.g. baznīcu draudžu vēsturiska tiesībpārņēmēja un šobrīd darbojas pēc Vispasaules Konstantinopoles patriarha Svētīšanas.

Iestāde norādījusi, ka tiesību mantiniece reliģiskajai organizācijai „Latvijas Pareizticīgā Baznīca", kas darbojusies Latvijas Republikā līdz 1940.gadam, ir Latvijas Pareizticīgā Baznīca, kas reģistrēta Tieslietu ministrijā 1992.gada 30.decembrī. Turklāt līdz 1940.gadam Latvijas Republikā nav darbojusies Latvijas Pareizticīgā (Autonomā) Baznīca, bet gan reliģiskā organizācija „Latvijas Pareizticīgā Baznīca". Savukārt draudze ar nosaukumu „Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgā autonomā draudze" līdz 1940.gadam nav pastāvējusi, līdz ar to Draudze nevar būt neeksistējošas draudzes tiesībpārņēmēja.

Tātad iestādes ieskatā pieteicēja statūtu pielikumā ir norādījusi nepareizu informāciju, kas attiecas uz tiesību pārņemšanu.

Statūtu saturu reglamentē Reliģisko organizāciju likuma 10.panta pirmā un otrā daļa. Savukārt Uzņēmumu reģistra valsts notāram saskaņā ar likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]panta otrās daļas 2.punktu ir pienākums pieņemt lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu, ja statūti (satversme, nolikums) vai citi Uzņēmumu reģistram iesniegtie dokumenti ietver

novēršamas neatbilstības normatīvo aktu prasībām. Bet saskaņā ar panta trešās daļas 1.punktu Uzņēmumu reģistra valsts notāram ir jāpieņem lēmums par atteikumu izdarīt ierakstu, ja statūtos (satversmē, nolikumā) noteiktie mērķi un uzdevumi ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem.

No minētajām normām izriet, ka Uzņēmumu reģistra valsts notāram statūtu atbilstība normatīvajiem aktiem jāpārbauda tikai tiktāl, ciktāl tas ietekmē iespēju reģistrēt sabiedrisko organizāciju attiecīgajā reģistrā.

Pārbaudot to, vai tiesību pārņemšanas jautājums reglamentēts likumā, apgabaltiesa konstatē, ka Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums nereglamentē tiesību un saistību pārņemšanas jautājumus, kā arī nenoteic, ka Latvijas Pareizticīgā Baznīca ir līdz 1940.gadam darbojošās reliģiskās organizācijas tiesību un saistību mantiniece.

Līdz ar to secināms, ka iepriekš minēto faktu norādīšana Draudzes statūtos nav pretrunā ar normatīvajiem aktiem. Tas, ka pieteicēja statūtos norādījusi, iespējams, nepareizu vai kļūdainu informāciju par pēctecību, neietekmē tās reģistrāciju reģistrā. Uzņēmumu reģistram nav jānodrošina, lai visi fakti, kas minēti reliģiskās organizācijas dibināšanas dokumentos, būtu vēsturiski pareizi un dokumentāri pamatoti. Līdz ar to šādu, iespējams, nepatiesu vai kļūdainu faktu atspoguļošana statūtos, kuri tiek reģistrēti publiskā reģistrā, nerada un nevar radīt tiesiskas sekas.

Tādējādi Lēmuma 5.punktā minētais, attiecībā par ko izteikti argumenti apelācijas sūdzībā, nevar būt šķērslis Draudzes reģistrēšanai reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā. Uzņēmumu reģistram nav arī pamata prasīt Tieslietu ministrijas atzinumu, jo šāds izvērtējums jau ir veikts.

Ievērojot to, ka pieteicējas mērķis, vēršoties iestādē ar iesniegumu par Draudzes reģistrāciju, bija reģistrēt Draudzi reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā, atzīstams, ka pieteicēja šādu prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu izvirzījusi arī tiesai. Tā kā nav iespējams pilnībā apmierināt pieteicējas pieteikumu un lemt par ieraksta izdarīšanu attiecīgajā reģistrā, bet vienlaicīgi šobrīd nepastāv arī priekšnoteikumi, lai pavisam atteiktu izdarīt ierakstu attiecīgajā reģistrā, tad pieteikums ir apmierināms daļēji.

Apgabaltiesa norāda, ka šis spriedums tiks izpildīts, ja iestāde tiesas noteiktajā termiņā pieņems lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu. Saskaņā ar šo lēmumu pieteicējai būs jānovērš Lēmumā minētie (izņemot 4.7. un 5.punktā minētie) trūkumi, bet, ja trūkumi netiks novērsti, tad iestādei būs jāpieņem jauns administratīvais akts saskaņā ar likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.^{14}panta trešās daļas 4.punktu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Daļēji apmierināt Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgās autonomās draudzes pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Uzlikt Uzņēmumu reģistram pienākumu septiņu dienu laikā kopš sprieduma spēkā stāšanās dienas pieņemt lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu par Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgās autonomās draudzes reģistrēšanu reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā, nosakot termiņu trūkumu novēršanai vienu mēnesi no lēmuma par ieraksta izdarīšanas atlikšanu pieņemšanas dienas.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt Visu sērojošo prieka Latvijas pareizticīgajai autonomajai draudzei tās samaksāto valsts nodevu Ls 10 (desmit latu) apmērā.

Spriedumu 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	*(paraksts)*	L.Vīnkalna
Tiesneses	*(paraksts)*	Dz.Amerika
	(paraksts)	L.Slica

NORAKSTS PAREIZS:
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese L.Vīnkalna
Rīgā 2011.gada 15.februārī